DIGITURVA OPETUSTYÖSSÄ

Tietosuojan perusteet Rovaniemen kaupungin opetustyötä tekeville.

Opetustyötä tekevät käsittelevät laajoja tietoaineistoja, joihin sisältyy sekä henkilö- että muita tietoja. Henkilötiedoilla tarkoitetaan kaikkia tietoja, jotka liittyvät tunnistettuun tai tunnistettavissa olevaan henkilöön. Siten kaikki sellaiset **oppijaan** ja **huoltajaan** liittyvät **tiedot**, joiden perusteella **he ovat tunnistettavissa**, ovat **henkilötietoja**.

Oppijan henkilötietoja ovat esimerkiksi **nimi**, **henkilötunnus** ja **yhteystiedot**, sekä tiedot oppijalle tehdyistä **päätöksistä**, oppijan **arvioinneista** sekä oppijan poissaoloista ja niiden syistä. Henkilötiedot voivat olla kirjallisessa tai sähköisessä muodossa. Myös valokuva-, video- ja äänitallenteet voivat olla henkilötietoja, jos rekisteröity on niistä tunnistettavissa suoraan, tai jos hänet voidaan tunnistaa niistä lisätietojen avulla. Lisäksi omat muistiinpanot, joista voi henkilön tunnistaa lasketaan henkilötietojen käsittelyksi ja se tulee huomioida esimerkiksi informoinnissa.

Käsitteet:
Tietosuojalla suojataan ihmisten oikeutta yksityisyyteen (tunnistettavuus). Yksityisyyden suoja on jokaisen perusoikeus.
Tietoturvalla suojataan henkilö- ja muitakin tietoja laittomalta käytöltä.
Tietosuoja suojaa ihmisiä ja **tietoturva** suojaa tietoja.
Henkilötieto = Mikä tahansa tieto, josta voidaan tunnistaa henkilö.

ERITYISET HENKILÖTIETORYHMÄT

Niin sanottuihin erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvien henkilötietojen käsittely on lähtökohtaisesti kiellettyä (salassa pidettävä tieto). Näitä tietoja on suojeltava erityisen tarkasti, koska niiden käsittely voi aiheuttaa huomattavia riskejä henkilön perusoikeuksille ja -vapauksille.

Tällaisista tiedoista ilmenee henkilön

- rotu tai etninen alkuperä, poliittisia mielipiteitä, uskonnollinen tai filosofinen vakaumus, ammattiliiton jäsenyys, **terveyttä koskevia tietoja**, seksuaalinen suuntautuminen tai käyttäytyminen tai geneettisiä ja biometrisiä tietoja henkilön tunnistamista varten.

Henkilötietojen käsittelemistä on lähtökohtaisesti kaikki henkilötiedoille tehtävät toimet: kerääminen, säilyttäminen, järjestäminen, jäsentäminen, levittäminen, hakeminen, käyttö, yhdistäminen, siirtäminen, muokkaaminen, poistaminen…

Henkilötietojen käsittelylle pitää olla aina jokin peruste:
Lakisääteinen oikeus tai velvollisuus → perusopetuslaki / lukiolaki

- Eli huomioithan työssäsi, että ellei henkilötietojen käsittelylle löydy laista perustetta--> niitä ei saa käsitellä. Suostumusta ei tule käyttää, ellei siihen löydy poikkeusperustetta ja siitä on keskusteltu tietosuoja-asiantuntijan/tietosuojavastaavan kanssa.

Tietosuojaperiaatteet:

- Lainmukaisuus, asianmukaisuus ja läpinäkyvyys
  - Kaikki käsittely tulee olla laissa säädettyä (suostumus ainoastaan erikseen sovitusti), asianmukaista ja siitä tulee olla tieto kaupungin tietosuojaselosteissa
- Käyttötarkoitussidonnaisuus
  - Tietoja ei saa käyttää muuhun, kuin siihen tarkoitukseen mihin niitä on kerätty
- Tietojen minimointi
  - Tietoja ei saa kerätä “varmuuden vuoksi”, vaan kaikelle tiedon käsittelylle tulee olla peruste. Tarkoittaa, että mahdollisimman vähän tietoa mitä toiminnan kannalta on välttämätöntä.
- Tietojen täsmällisyys
  - Tietojen tulee olla ajantasaisia
- Säilytyksen rajoittaminen
  - Tietoja ei saa säilyttää pidempään, kuin niiden käsittelylle on oikea tarve. Tiedot tulee poistaa heti kun niitä ei enää tarvitse.
- Luottamuksellisuus ja turvallisuus
  - Tietoja tulee säilyttää turvallisesti, siten että ulkopuoliset ei niihin pääse. Huomioi myös paperitietojen säilytys

Rekisteröidyn oikeudet https://tietosuoja.fi/rekisteroidyn-oikeudet
Tietosuoja-asetuksen mukaan rekisteröidyllä on oikeus

- saada tietoa henkilötietojensa käsittelystä, saada tutustua tietoihin, oikaista tietoja, poistaa tiedot ja tulla unohdetuksi, rajoittaa tietojen käsittelyä, siirtää tiedot järjestelmästä toiseen, vastustaa tietojen käsittelyä ja olla joutumatta automaattisen päätöksenteon kohteeksi

Rekisteröity ei voi käyttää kaikkia oikeuksia kaikissa tilanteissa. Tilanteeseen vaikuttaa esimerkiksi se, millä perusteella henkilötietoja käsitellään.

Rekisteröidyllä on oikeus tietää, mitä tietoa hänestä on kerätty eri palveluihin. Eri palvelujen keräämät tiedot selviävät tietosuojaselosteista, jotka on kerätty Rovaniemen kaupungin tietosuojaa koskevalle nettisivulle.
https://www.rovaniemi.fi/Selosteet/Tietosuojaselosteet

Rekisterissä olevalla henkilöllä on oikeus tarkastaa, mitä tietoja hänestä on rekisterissä. Jos tietoja ei löydy suoraan sähköisestä palvelusta, voit tehdä tarkastuspyynnön Rovaniemen kaupungille linkistä avautuvan sivun ohjeiden mukaisesti:
https://www.rovaniemi.fi/Palvelut/Tietopyynnot/

Tietosuoja-asetusta sovelletaan aina, kun käsitellään henkilötietoja.

Ei ole merkitystä missä muodossa tiedot ovat tai missä niitä säilytetään (huomioi myös tiedot, jotka käsitellään manuaalisesti esim. Opettajan muistioissa tms). Huolehdi, että tietojenkäsittelystä mainittu koulutuspalveluiden tietosuojaselosteessa.

Mikäli työssäsi syntyy esimerkiksi nimilistoja, ne tulee säilyttää kaupungin salasanasuojatussa roiedu.fi -pilvipalvelussa (Google Workspace for Education, hallinnon koneilla tai Wilmassa). Huolehdi, että tiedostoihin on pääsy vain heillä, kenelle tieto kuuluu. Varmista aina JAKOASETUKSET omassa Drivessa. Käytä työtehtävien hoidossa JAETTU DRIVE. Tuhoa tiedosto tai tuloste asianmukaisesti, kun tarve päättyy.

Huolehdi lisäksi, että poistat listat heti kun niitä ei tarvita.

Ajantasaiset ohjeet siitä, missä järjestelmissä ja miten henkilötietoja voi käsitellä löytyy Lanssin tietosuojasivustolta.

OPETTAJA – Tutustu: Lanssi → Toimialat → Tietohallinto ja ICT-palvelut → Tietosuoja ja tietoturva

Rovaniemen kaupungin työntekijän velvollisuutena on:

- Allekirjoittaa salassapito- ja käyttäjäsopimus heti työsuhteen alussa ja toimia sen mukaisesti
- Suorittaa työnantajan järjestämät tietoturva- ja tietosuojakoulutukset
- Perehtyä henkilöstön tietosuoja- ja tietoturvaoppaaseen
- Ilmoittaa havaitsemistaan tietosuoja- ja tietoturvapoikkeamista

Reagoi tietosuoja- ja tietoturvapoikkeamiin Ilmoitus tietoturvaloukkauksesta

Ole tarvittaessa yhteydessä, esimieheesi + tietosuojavastaaviin tietosuojavastaava@rovaniemi.fi ja tietohallintoon tietohallinto@rovaniemi.fi tai sivistyspalveluiden hallintoon.

OPETUKSESSA KÄYTETTÄVÄT SOVELLUKSET JA SÄHKÖISET YMPÄRISTÖT

Ennen kuin otat uuden sovelluksen tai palvelun käyttöön opetuksessa, varmista aina, että se löytyy hyväksyttyjen sovellusten listalta.

- Tarkistaminen nyt: Koulun TVT-vastaava voi tarkistaa sallitut sovellukset EduData IO -palvelusta.
- Tulevat muutokset: Palveluun on rakenteilla rajapintaliitos, jonka myötä koko opetushenkilöstö saa katseluoikeudet ja pääsee itse tarkistamaan sallitut sovellukset käyttäen roieudu.fi tunnuksia.

Jos sovellusta ei ole hyväksytty, sitä ei saa käyttää — tämä koskee myös sovelluksia, jotka eivät kerää käyttäjä- tai henkilötietoja. Kaikki sovellukset on tarkistutettava ennen käyttöönottoa, erityisesti silloin, kun ne otetaan käyttöön oppilaiden kanssa.

Sovelluksiin kirjaudutaan pääasiassa **MPASSid** kirjautumista käyttäen. Jossain tapauksissa sovelluksiin on esimerkiksi mahdollista luoda sovelluskohtaisia käyttäjätunnuksia, joita opettaja hallinnoi. Kirjautumisvaatimukset ja siihen liitttyvät ohjeet tulee tarkistaa EduData IO palvelusta.

Muita ohjeita:

- Eri salasanat eri järjestelmissä
- Googlen palautetoiminnallisuutta ei tule hyödyntää opetuksessa. Jos oppijoille syntyy tarve jättää palautetta, ohjeista jättämään se opettajille, jotka voivat kommunikoida asiasta eteenpäin.
- Ohjeista oppijoita, etteivät syötä arkaluonteisia henkilötietoja tai erityistä suojaa vaativia henkilötietoja Googlen palveluissa.
- Myöskään opettajat eivät saa viedä Googlen ympäristöön muuta kuin vain välttämättömiä henkilötietoja
- Viestintäkanava huoltajien suuntaan on Wilma, ei koskaan Google, sähköposti tai whatsapp tms.
- Jos käytät tekoälyä, tutustu sitä koskeviin ohjeisiin erikseen.

Opettaja opi lisää:

OPH: tietosuojaopas

DVV: Digiturvapalvelut

Tietosuojavaltuutetun toimisto

Digiturvallinen elämä
Digiturvallinen elämä -koulutusten ja -pelin avulla opit toimimaan turvallisesti digimaailman uhkatilanteissa. Koulutukset ja peli ovat kaikille avoimia ja maksuttomia.